

Sıcak Para ve Hollanda Hastalığı...

Hollanda hastalığı ekonomi için yararlı bir gelişmenin zararlı sonuçlar vermesidir. Türkiye dışarıdan sürekli sıcak para çekiyor... İthalat cazip hale geliyor. Tüketim artıyor. Sanayi küçülüyor. İşsizlik artıyor. Üretim artışı yok..

Dr. Alev COŞKUN

Geçen hafta bu sayfada yayımlanan yazımız “**Erdoğan ve Sıcak Para**” başlığını taşıyordu (10.12.2010). Yazıda, Türkiye’nin ihracat-ithalat dengesinin bozulduğu, ithalatın sürekli yükseldiği, cari açık rakamlarının Türk ekonomisi için kırmızı alarm zilleri çaldığı belirtiliyordu.

Anımsatmalıyız; IMF Başkanı **Dominique S. Kahn** ekim ayı sonunda özellikle bu konuya işaret ederek “**Türkiye cari açığa dikkat etmelidir**” uyarısı yapmıştı.

IMF Başkanı Kahn’ın açıklamasından hemen bir ay sonra Başbakan **Erdoğan** Beyrut’ta:

“**Sıcak para akışını kontrol altına almak şart. Kontrol dışı tutarsanız siz kontrole girersiniz. Sizin durumunuz felaket olur**” diyerek 2002 yılından bu yana ilk kez “**sıcak para**” ve “**cari açık**” konusunda kendi politikasına karşı çıkmak zorunda kalmıştır. Demek ki bıçak kemiğe dayandı, Başbakan bile kendi ekonomi politikasına karşı çıkıyor.

TBMM’de bütçe müzakereleri başladı. CHP Genel Başkanı **Kılıçdaroğlu**, sıcak para ve cari açık üzerinde özellikle durarak şunları söyledi:

“**Hükümetin sıcak para konusunda acil önlem alması gerekli. Bu sıcak para politikası ekonomiyi bitirecek. Türkiye’de istihdam yaratmayan büyüme kavramı ortaya çıktı. Çünkü sıcak paraya teslim olan ekonomi var. Bu sıcak para politikası ekonomiyi bitirecek, sanayimizi bitirecek.**”

Ne kadar ilginçtir ki, aynı gün 2010 Ekim ayı sonu ekonomik verileri açıklandı. Cari açığın 2010 Ekim ayında, geçen yılın aynı ayına göre yüzde 1208 artış yaptı-

ğı görüldü. Ayrıca cari açığın 2010 yılı ilk on aylık döneminde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 288 artışa geçtiği görüldü.

Öte yandan, bu on aylık dönemde Türkiye’ye sıcak para girişi 6.66 katlık bir artış göstererek 34.4 milyar dolara ulaşmış bulunuyor. Ancak bu derece yüksek sıcak para girişi bile Türkiye’nin dış ticaret açığını finanse etmeye yetmiyor...

Geçen yılın ilk on aylık döneminde 18 milyar 819 milyon dolar açık veren ödemeler dengesi tablosundaki dış ticaret dengesi, böylece bu yılın aynı döneminde 42 milyar 660 milyon dolar açık vermiş bulunuyor.

Bu rakamların anlamı nedir? Çok yalın olarak şöyle özetlenebilir:

● AKP iktidarı, yurtdışından gelen sıcak paraya yüksek faiz vererek, ayrıca TL’nin değerini yüksek ve doların değerini düşük tutarak bu parayı ülkeye çekmektedir.

● Bu para fabrika gibi sabit yatırımlara değil, faiz getiren tahvillere gitmektedir.

● Dövizin değeri düşük bulunduğu için ihracat zorlanmakta, ithalat ise cazip hale gelmektedir. Bu nedenle ithalat, ihracatı katlıyor ve cari açık veriliyor.

● AKP bu politikayı sürdürürebilmek için değeri bastırılmış bir döviz politikası uyguluyor. Nitekim, 2002 Ekim ayında 1 dolar, 1.656 TL iken sekiz yıl sonra 2010 Ekim ayında 1 dolar 1.5 TL civarındadır. Artış yok, düşüş var. Oysa sanayi ara mallarının girdi fiyatları artmış... En büyük zararı ihracatçı görüyor...

İşin kilit noktası sıcak para politikası olduğuna göre, konu üzerinde biraz daha durmalıyız:

Küresel kriz öncesi, 2007 Ocak ayında **The Economist** dergisi dünya ekonomisinde

ağırlığı olan 42 ülkenin temel verilerini kullanarak karşılaştırmalı bir inceleme yayımladı. Bu incelemede, Türkiye diğer ülkelere göre açık ara ile dışarıdan gelen sıcak paraya en yüksek faizi veren ülke olarak ortaya çıkıyordu. (O tarihte 3 aylık faiz yüzde 19.4 ile dünyada birinci.)

Türkiye dış açık veren ülkeler arasında ise dünya altıncısı olarak yer alıyordu. Bu politika ne yazık ki hiç değişmeden sürüyor.

Özellikle 2002 yılından bugüne Türkiye’nin Hazine kâğıtları ve borsada serbest dolaşan tahvilleri dış kaynaklı fonlar tarafından (sıcak para) satın alınıyor.

‘Carry trade’

Bu sistem “**carry trade**” adı verilen bir mekanizmadır. Bunun temeli dışarıdan gelen dövizin, yüksek faizli kâğıtlara yatırılması, sonunda elde edilen gelirin, değeri yüksek tutulan TL karşısında, değeri zorla aşağıya çekilmiş olan dövize çevrilmesiyle elde edilen kazanç olarak tanımlanmaktadır.

Nitekim, son 8 yılda yurda giren sıcak para, Türkiye’den faiz olarak, 35 milyar 333 milyon doları dışarıya alıp götürdü. Bu para, Türkiye’de emekçinin, sanayicinin, iş dünyasının binbir emek ve çalışmayla yarattığı artık değerdir. Sıcak para hiçbir üretim yapmadan faiz kazancı olarak bu artık değeri alıp götürmüştür. Türkiye sıcak para kanalıyla bir “**mutlu ekonomik**” Lale Devri yaşamaktadır. Bu noktada uluslararası bir ekonomi deyimi olan **Hollanda Hastalığı** üzerinde durmalıyız.

Hollanda hastalığı

Türkiye’nin bu yapay “**mutlu ekonomi**” durumu, daha küresel kriz patlamadan, Dr. **Ali Nail Kubalı** tarafından ele alınarak **Hollanda Hastalığı** olarak tanımlandı.(1)

“**Hollanda Hastalığı**” (**Dutch-Disease**) deyimini ilk kez 1977’de **The Economist** kullanmıştır. Hollanda Hastalığı, aslında ekonomi için yararlı bir gelişmenin **zararlı** sonuçlar vermesi durumunu anlatıyor.

İşin esası şöyle: 1959 yılında Hollanda’da

büyük doğalgaz rezervleri bulunuyor. Petrol krizleri nedeniyle Hollanda’nın bu zengin yataklarından elde ettiği doğalgaza talep yükseliyor. Artan enerji ihracatı ile Hollanda’ya çok büyük miktarda döviz giriyor. Böylece döviz fiyatları aşağıya çekiliyor.

Hollanda Florini aşırı bir biçimde değerlendiriliyor. Hollanda şirketleri ucuz dövizle ülkeye ithal edilen yabancı sanayi ürünleriyle rekabet edemeyecek duruma geliyor.

Ucuz ithalat artarken yerli üretim ve istihdam küçülüyor. Ucuz ithalat enflasyonu da ortadan kaldırıyor, milli geliri arttırıyor. Böylece bir “**mutluluk**” sanal bir “**refah ortamı**” doğuyor.

Özetle, bulunan “**doğalgaz**” sanayi için bir lanete dönüşüyor, işsizlik artıyor. Cari açık çoğalıyor.

“Hollanda Hastalığı”nın teorik temellerini açıklayan ekonomistler **Max Corden** ve **Peter Neary**, bu hastalığın sonuçlarını “**de-endüstrilizasyon**” ve “**de-agrikolinasyon**”, yani ülkenin sanayi ve tarımsal üretimini yitirmesi olarak tanımlıyorlar.

İşte Türkiye’deki durum da hemen hemen böyledir. 2000 yılından sonra, giderek artan miktarlarda sıcak para giriyor. Türk Lirası değerini koruyor, döviz fiyatı sabit tutuluyor. Ama Türkiye’nin, Hollanda gibi petrol, doğalgaz gibi zengin doğal kaynakları yok. Güçlü bir sanayisi de yok; istikrarlı bir ihracat potansiyelinden söz edilemez. Ama yüksek faiz olanakları nedeniyle dışarıdan sürekli sıcak para çekiyor... İthalat cazip hale geliyor. Tüketim artıyor. Sanayi küçülüyor. İşsizlik artıyor. Bu arada bütçe gelirleri düzeliyor ama üretim artışı yok.. Her şey sıcak paranın sürekli gelmesine bağlıdır... Bu kısır döngü, bu “**saadet zinciri**” ne yazık ki bir yerde kopacak...

Türk ekonomisinin bu tuzaktan kurtulması, peyeni bir ekonomik anlayışın iktidara gelmesiyle olanaklıdır.

(1) Ali Nail Kubalı, “**Hollanda Hastalığı**” **Milliyet Ege**, 4 Ekim 2007. Ayrıca Bkz: **Erinç Yeldan**, “**G20 Kore Toplantısı, Kur Savaşları, Hollanda Hastalığı**” **Cumhuriyet**, 27.10.2010